

SAKARYA NEHRİ TAŞKIN OVASINDA YER ALAN KUM OCAKLARININ ÇEVRESEL VE SOSYAL ETKİLERİ

Hicran Sarıkaya, Hilal Okur, M. Korhan Erturaç

Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü 54187, Sakarya

(hicransar@gmail.com)

ÖZ

Geçtiğimiz on yıl içerisinde, Dünya'daki artışa paralel olarak ülkemizde de artan inşaat ve altyapı faaliyetleri nedeni ile kum çıkarma miktarı yıllık 10 milyon tondan 120 milyon tona ulaşmıştır (TÜİK). Bu artışın doğal sonucu olarak önceden belirlenmiş kum ocağı işletmeleri, kum ihtiyacını karşılamak için yetersiz kalmış ve bu artış işletmelerin hem sayısal hem de bölgesel olarak genişlemesine neden olmuştur. Kum ocağı işletmelerinin, doğal kaynaklar üzerine kurulu üretiminin yanı sıra, işletmenin özelliğinden kaynaklanan yoğun ses ve çevre kirliliği yaratma potansiyeli bulunmaktadır. Özellikle akarsu taşkın ovalarında yapılan kum üretiminin, yerleşim alanlarının çok yakınında faaliyet gösterdikleri durumlarda, insan hayatı üzerine doğrudan etkileri bulunmaktadır.

İnceleme alanı, Adapazarı (Sakarya) ve Boğazköy Köyü arasında kalan Sakarya Nehri taşkın ovasındaki kum üretim bölgeleridir. Bölgede, 1980'lerden itibaren başlayan ve büyük oranda 1. sınıf tarım arazisi olan taşkın ovası ve taraça düzlüklerinin işletilmesi sonucu yoğun doğal çevre tahribatı gerçekleşmiştir. Yoğun işletme sonunda, akarsuyun doğal kanalı değişmiş, yeraltı suyu seviyesi altına kadar kum alımı nedeniyle değişen ölçekte göletler oluşmuş ve terk edilen alanlarda herhangi bir koruyucu önlem alınmadığı için insan ölümleri gerçekleşmiştir. Özellikle nehir seviyesinden yüksekte yer alan taraçalarda işletmeye maruz kalan alanlar, ilgili mevzuata göre tarım alanı olarak geri kazandırılması gerekirken moloz ile doldurularak sanayi alanlarına dönüştürülmüştür.

Bu çalışmada, bu işletmelerin tarihsel süreci ve günümüzdeki çevresel durumu incelenerek özellikle bölge halkı üzerindeki sosyolojik etkileri değerlendirilmiştir. Bu anlamda, ocaklara farklı uzaklıklardaki yerleşim yerlerinde anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda bölge halkının farkındalık ve memnuniyeti ile ilgili sonuçlar irdelenecektir. İlk elde değerlendirmeler bölgede yaşayanların kum işletmelerine yönelik farklı fikirlere ve yaklaşımlara sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Adapazarı Ovası, Sakarya Nehri, kum üretimi, çevresel ve sosyal etki

ENVIRONMENTAL AND SOCIAL IMPACTS OF SAND MINES LOCATED ON SAKARYA RIVER FLOODPLAIN

Hicran Sarıkaya, Hilal Okur, M. Korhan Erturaç

*Sakarya University, Department of Science and Literature, Department of Geography,
54187, Sakarya*

(hicransar@gmail.com)

ABSTRACT

In the last decade, the amount of sand extraction in Turkey increased dramatically from 10 to 120 million tones/year (TURKSTAT) parallel to the worldwide production. This increase is directly related with increasing construction/renewal of building stock and expansion of transport infrastructure. Accordingly, previous designated sand quarries become inadequate to compensate the urge for sand, causing the expansion of sand mines both in number and areal coverage. These sand mines, which by definition is consumption of natural resources, operate in ways that may cause environmental and noise pollution. Especially, if the sand extraction facilities are close to the settlements, have direct effect on the human life.

The study area is sand mines located on the floodplain of Sakarya River between Adapazarı (Sakarya) and Boğazköy settlements, NW Turkey. First established in 1980's, these mines operate on fertile agricultural land and caused considerable amount of environmental damage. After intense production for ~40 years, the natural channel of the river is changed, artificial lakes of various size have been formed, and even caused deaths at the abandoned excavation sites. Although the mining sites should be restored as cultivation fields (according to the relevant state law), the common practice is to elevate the site with various debris and use as industrial zones.

In this study, we aim to evaluate the social impact of the mining sites taking the historical development and recent advance into consideration. For this purpose, we carried out poll surveys in settlements with changing proximity, in order to understand the reaction and standpoint of the local people the vast sand mining.

Keywords: *Adapazarı Plain, Sakarya River, sand production, environmental and social impact*